

DIE JOODSE VOLK EN DIE KERK: NOG 'N BESKOUING VAN DIE
PROBLEEM

Marie Henry Keane

Departement Sistematiese Teologie en Teologiese Etiek, Universiteit van
Suid-Afrika

ABSTRACT

THE JEWISH NATION AND THE CHURCH: ANOTHER VIEW OF THE
PROBLEM

This article takes a look at the "Jewish problem" using Roman 9-11 as the point of departure. The apostle Paul is convinced that God has not rejected Israel. The Jews still have a decisive role to play in the divine action in history. The problem of the Jewish-Christian relationship is as old as Christianity itself. On this article the writer does not attempt to offer solutions but reminds the church that the people of God will be incomplete until Jews and Christians alike are united.

Summary

For the Christian who takes seriously his or her belief in Jesus Christ as Son of God, Messiah-Saviour, the survival of the Jewish people is at once a mystery, a challenge and a problem. In spite of repeated and at times vicious oppression and persecution the Jews have survived not just as a race but as a religious group to be reckoned with. The persevering faith that kept them going even when they came face to face with near total destruction, was the very thing which alienated them from those around them. When the Jews were not being cursed, rejected or condemned to dispersion (mainly by Christians), often simply because they were Jews, they were being ignored. Yet at the back of Christian minds there lurked the uncomfortable suspicion that perhaps the survival of the Jews had something to do with the providence of God in their regard. It was not that easy to dismiss the Jews as "perfidious", as Koers 54(2) 1989

"decides", as "schismatics" because whatever might be said to the contrary they were not, the apostle Paul points out, rejected by God.

"Has God rejected his people?

By no means! ...

God has not rejected his
people whom he foreknew"

(Rm 11:1)

The Lord who is constant and faithful would not take back his gifts or revoke his call (Rm 11:28,29). Not even failure would reverse these promises. Having admitted that, the Church, the new people of God, recognises the dilemma of living in a state of schism with Israel the old people of God. The problem is by no means a new one - Paul wrestled with it in his Epistle to the Romans (and to a lesser extent in Ephesians). In an attempt, therefore, to examine the "Jewish question" once again I shall take Romans 9-11 as the point of departure and thereafter try to show as a result of what emerges from these chapters what the Church's attitude to Israel should be in the present and for the future.

1. INLEIDING

Die Christen wat sy of haar geloof in Jesus Christus as die Seun van God en Messias-Verlosser met erns bejeën, beskou die oorlewing van die Joodse volk tegelyk as 'n misterie, 'n uitdaging en 'n probleem. Ondanks herhaalde en soms venynige onderdrukking en vervolging het die Jode bly voortbestaan, nie net as volk nie, maar ook as godsdiensgroep waarmee rekening gehou moet word. Hierdie volharding in die geloof wat hulle staande gehou het selfs wanneer hulle feitlik algehele vernietiging in die gesig gestaan het, was juis dit wat hulle van almal rondom hulle vervreem het.¹ Die Jode is óf vervloek, verstoot of verstrooi oor

¹ Gedurende die eerste drie kruistogte (1096-1215) was daar 'n gruwelike slagting van Jode in Frankryk, die Rynland, Boheme en Palestina. Jode is in 1290 uit Engeland, in 1394 uit Frankryk, in 1492 uit Spanje en in 1492 uit Portugal gesit. Die gruweldade van

die aarde (hoofsaaklik deur die toedoen van Christene), of hulle is geignoreer. Hans Küng (1982:132-133) skryf: "For long centuries the Church simply dismissed Israel. The Jews were a quantité négligeable, both numerically and influentially." By Christene was daar steeds 'n hinderlike agterdog dat die oorlewing van die Jode miskien iets te done gehad het met die voorsienigheid van God. Göte Hedenquist (1954:15) skryf as volg: "If Israel as a people has survived, it must be taken as probable that Israel as a people has still a great, perhaps a decisive part to play in the consummation of the divine activity in history." Dit was nie so maklik om hulle af te maak as "verraderlike Jode", "godsmoordenaars" en "kerkverdelers" nie, want, soos die apostel Paulus uitwys, hulle is ondanks teenstrydige argumente nooit deur God verwerp nie.

Het God miskien sy volk verstoot?
Nee, stellig nie! ...
God het sy volk wat Hy vantevore geken het,
nie verstoot nie

(Rom 11:1)

Die genadegawes en die roeping van God, wat altyd standvastig en getrou is, is onberoulik (Rom 11:29). Al is die mens ook ongehoorsaam, sal God sy beloftes gestand doen.

Die kerk, die nuwe volk van God, moet erken dat die dilemma van die verdeling tussen hierdie nuwe volk en Israel, die ou volk van God, op die voorgrond gebring moet word as ons die eenheid van die volk van God tot werklikheid wil maak. Ek sal nie probeer om "eenvoudige oplossings" te gee nie. Hierdie probleem is so oud soos die Christendom self. Maar in 'n poging om die "Joodse vraagstuk" te ondersoek, sal ek Romeine 9-11 as vertrekpunt neem en na aanleiding van die inligting wat

die Nazi's het die aantal Jode in Europa met twee derdes en die totale aantal Jode ter wêreld tot 'n derde verminder. Sesmiljoen Jode is met gas gedood tydens die regime van Hitler (Küng, 1982:130).

hierdie hoofstukke oplewer, probeer aandui wat die kerk se gesindheid teenoor Israel tans en in die toekoms behoort te wees.

2. DIE "JOODSE PROBLEEM": 'N PAAR KERNIDEESE IN ROMEINE 9-11 WAT BETREKKING DAAROP HET

2.1 Selfvervloeking om die Jode se ontwil (9:3)

Paulus het die ongeloof van Israel as 'n geweldige probleem beskou. Sy eie volk het hom gehaat, maar hy was vervul met grenslose medelye vir hulle. Hulle was sy eie vlees en bloed (Rom 9:3) en hul volgehoue ongeloof het hom groot droefheid en 'n gevoel van desperaatheid besorg. Hy sou enigiets doen om hulle te red - hy sou selfs kon wens om 'n vervloeking te wees, weg van Christus af (Rom 9:3).

Paulus het geweet dat hy nie met genade of uitverkiesing kon kwansel nie, so ons moet die afleiding maak dat hy met hierdie sterk bewoording -- "vervloeking" -- sy sterk verbintenis met Israel en die dilemma waarin dit hom plaas, verklaar. John A.T. Robinson (1979:10) skryf: "The problem is one that Paul as a Jew feels at an extremely personal level." Daar kan natuurlik aangevoer word dat Paulus self en die evangelie wat hy hom geroepe gevoel het om te verkondig, meer as enige ander faktor bygedra het tot die skep van die probleem. Paulus het wel die Jodedom vroeër in die brief veroordeel, maar dit beteken nie dat hy vervreemd was van die Jode nie. Hy sou vir hulle deur die vuur loop. John Murray (1960:3) verwys na die sterk bewoording "vervloeking" en skryf: "Any difficulty attached to this verse (Rom 9:3) cannot be relieved by toning down the force of the expression. It means to be abandoned to perdition." Dit is die Griekse ekwivalent van die Hebreeuse woord *cherem* - iets wat vervloek is.² Die gevoel wat hier uitgedruk word, herinner aan Eks 32:32:

² Vir Paulus het die term dieselfde betekenis in ander gevalle - 1 Korinthiërs 12:3, 16:22, Galasiërs 1:8, 9.

Nou dan, as U tog maar hulle sonde wou
vergewe! (smeek Moses)
En so nie, delg my dan maar uit u boek wat u
geskryf het!

2.2 Die Jode as bevoorregtes (Rom 9:4, 5)

Dit is interessant dat Paulus hier na sy volksgenote verwys as Israeliete, nie as Jode of Hebreërs nie. H.C. Moule (1953:163) skryf: "The absolute name which expressed the whole dignity and glory of the theocratic nation of the people in particular covenant with God was Israelite." Die Jode is Israeliete aan wie die aanneming tot kinders behoort, die heerlikheid, die verbonde³, die wetgewing, die erediens en die beloftes (Rom 9:4), aan wie die vaders behoort en uit wie die Christus is na die vlees (Rom 9:5). Hierdie indrukwekkende opnoeming van die godsdiensoorregte wat die Jode geniet, bereik 'n hoogtepunt in Kai exon ho Christos kata sarka (Rom 9:5). Dit was vir Israel as volk die grootste voorreg dat Christus na die vlees uit hul geledere gekom het. Die gedagte aan alles wat God vir sy volk gedoen het, gee aanleiding tot Paulus se lofuiting (Rom 9:5).

2.3 Die kinders van die belofte (Rom 9:5)

Die apostel se droefheid oor die Joodse volk (Rom 9:2) kan miskien die indruk skep dat God se verbond met hul vadere nou totaal misluk het. Paulus ontken dit (Rom 9:6). Die belofte is wel aan Abraham en sy nageslag gedoen, maar daardie nalatenskap het nie sonder uitsondering aan elke individuele afstammeling behoort nie. Die afvalligheid van sommige maak nie die verbond ongeldig nie. Buitendien was dit nie God wat te kort geskiet het nie, maar Israel. Die Jode kon nie op vrye regverdiging aanspraak maak nie. Natuurlike afstamming van Abraham was geen waarborg vir 'n geestelike verwantskap met Abraham nie. Charles Rodge (1955:156) skryf: "All believers are the children of promise, for they,

³ Hierdie is vermoedelik die verbonde van Abraham, Isak en Jakob.

like Isaac, are born or become the children of God, not in virtue of ordinary birth but in virtue of the special interposition of God." Die ondubbelsinnigste voorbeeld van God se onvoorwaardelike uitverkiesing is die keuse van die jongste van Rebekka se tweeling (Rom 9:11), wat bewys dat nie al Isak se natuurlike kinders kinders van die belofte is nie. God het sy wil aangaande die kinders voor hul geboorte bekend gemaak om aan te toon dat sy keuse nie gegrond was op werke of karakter nie (Rom 9:10). Paulus se argument moet lei tot die gevolgtrekking dat die uitsluiting van Israeliete uit God se verbondsgenade nie die woord van die eed negeer nie. John A.T. Robinson (1979:10) haal Dodd as volg aan: "It is for him (God) to decide with absolute freedom who shall constitute that chosen people. If he chooses to reject the Jews and to elect Gentiles, then the true Israel' is composed of those whom he elects." Deur op hierdie manier van die goddelike uitverkiesing te praat, loop Paulus 'n beswaar wat geopper gaan word, vooruit (Rom 9:14): die kwessie van die regverdigheid van God. God is nie wispelturig nie. Sy eie "good pleasure" is die primêre werklikheid en dit is absoluut en onpartydig. Dit baan nie die weg, soos geredeneer kan word, vir suiwer determinisme nie. Paulus verkondig nie 'n leer van goddelike soewereiniteit wat die mens sonder wil of verantwoordelikheid vir sy dade laat nie. Maar, sê Paulus, selfs al is God se wil ook arbitrêr, het ons net so min die reg om dit te bevraagteken as wat die pot het om met die pottebakker fout te vind (Rom 9:21, Jes 64:7, Jer 17:6).

2.4 Die voorbeskikkingstelsel (9:14-23)

J.C. O'Neill (1975:156) beskou hierdie verse (Rom 9:14-23) as "clear and unequivocal statements of a strict predestinarian system". Diegene aan wie God genade betoon, het niks gewil of vooraf gedoen om gekies te word nie, en enigiets wat hulle wil of doen, is die gevolg van God se keuse. O'Neill (1975:156) voer vervolgens aan: "Those whom God hardens and rejects are not simply allowed to fall into the destruction all men deserve; they are positively created for destruction in order to make known God's power." Ek kan nie hierdie beskouing onderskryf nie. Hier (Rom 9-11) en elders het Paulus uit sy pad gegaan om die barmhartigheid en genade van God te beklemtoon (Rom 9:14, 15). Hy wou nie genoë neem met God se regverdigheid alleen nie. Hy wou nie ongelowige Jode aan hulself oorlaat nie. Die teks kan natuurlik op

verskeie maniere vertolk word. Enersyds is daar 'n verwysing na Eks 33:19:

Maar Hy antwoord ...
Ek sal genadig wees vir wie ek genadig wil wees,
en My ontferm oor wie Ek my wil ontferm.

Andersyds haal Paulus Eks 9:16 aan, wat die indruk kan skep dat Farao inderdaad vir vernietiging opgestel was. Geoffrey Wilson (1969:165) skryf:

The case of Pharaoh establishes the principle and illustrates the doctrine of Reprobation. If God actually reprobated Pharaoh, we may justly conclude that he reprobated all others whom he did not predestinate to be conformed to the image of his Son." Arthur Pink (1958:110-111), ook in die hervormde tradisie, voer aan: "The case of Pharaoh is introduced to prove the doctrine of Reprobation as the counterpart of the doctrine of Election.

Aangesien ek nie kan aanvaar dat sommige mense "uitdruklik vir vernietiging geskep word" nie, pas Lenski se vertolking van hierdie verse my veel beter. Hy skryf (1961:616): "The words 'whom he wills he mercies' preclude the meaning that some of the wretched and lost are treated with mercy while other wretched and lost ones are treated with mercilessness, both being done according to eternal sovereign decree", en: "The door of mercy is not shut at once on the self-hardened so that they crash into the locked door with a bang ... God's mercy closes it gradually and is ready to open it wide again at the least show of repentance in answer to his mercy; and not until all the warnings of the gradually closed door are utterly in vain does the door sink regretfully to its lock." Om sy bewering te staaf, wys Lenski op die volgende: "(T)en times Exodus reports that Paraoh hardened himself, then only in consequence of this self-hardened heart". Hierdie verharding gaan deur etlike stadia. Na vyf plae het Farao sy hart toenemend verhard. God verhard sy hart na die sesde plaag (Eks 9:12). Na die sewende verhard Farao sy hart (Eks 9:35). Dan word die tragedie volvoer wanneer God finaal Farao se hart vir die laas keer verhard (Eks 10:20, 27). Farao het geen genade

vir homself of vir sy volk verlang nie. Hy wou met al sy mag die plan van daardie genade van Israel wegkeer. Lenski (op. cit.) skryf: "The case of the Jews was even worse for all the mercy was covenanted to be theirs, and they did not only refuse it and crucified the Christ but intended to prevent all other men from receiving this mercy." (Mat 3.)⁴ As mense, of hulle nou Jode of heidene is, hul harte verhard, moet hulle nie die skuld op God werp nie.

2.5 God se genade teenoor Israel (Rom 9:24-27)

In Romeine 9:24-27 keer Paulus terug na die kwessie van goddelike uitverkiesing. Hy beroep hom op die Skrif om aan te toon dat die verbondsbelofte wel in die ware Israel in werking getree het. Die verwysing na Hosea 2:23 herroep die verhaal van die profeet se kinders. Die meisie, Lo-Rugáme (geen-ontferming-nie), en die seun Lo-Ammi (nie-my-volk-nie) versinnebeeld Israel in sy ontrouheid. Wanneer Israel na die Here terugkeer soos die ontroue vrou na haar man, in geregtigheid, in reg, in goedertierenheid en in ontferming, sal hy hom ontferm oor Lo-Rugáme en aan Lo-Ammi sê: "Jy is my volk". Voorts sal God se genade verder strek en ook die heidene insluit (Hos 2:23). Soos Jesaja voor hom, moes Paulus aanvaar dat slegs 'n gedeelte van Israel na hul God sou terugkeer. Dit het egter nie Paulus se geesdrif in sy spesiale sending onder die Jode gedemp om soveel moontlik van hulle na Christus (Rom 9:1-3) te bring nie, hoewel hulle eintlik dieselfde straf as Sodom en Gamorra verdien het. Die feit dat hulle hoegenaamd oorleef het, was suiwer 'n daad van genade en ontferming. Geloof gaan hand aan hand met belofte en genade. Dit is hierdie geloof en die geregtigheid wat dit meebring wat die paradoks dat heidene en sommige Jode binne die kerk is terwyl die oorgrote meerderheid Jode daarbuite is, teenwerk.

2.6 Waarom het Israel nie geregtigheid bereik nie? (Rom 9:32)

⁴ Dit was die Romeine wat Christus gekruisig het, maar net omdat die Jode dit wou hê.

In Rom 9:32 vra Paulus die indringende vraag: "Waarom het Israel ... die wet van geregtigheid nie bereik nie?" Hy voer aan dat die Jode geweier het dat God, sy Woord of selfs die Wet hulle leer dat geregtigheid voor God slegs deur geloof moontlik is. Hulle het hardkoppig bly vaskleef aan die wanopvatting dat dit deur werke bereik word. As gevolg van hul gebrek aan geloof het hulle hulle teen die steen van aanstoot gestamp en is hulle vernietig (Jes 8:14, 28:16). Daar bestaan min twyfel dat Paulus aan Christus gedink het toe hy na die steen van aanstoot verwys het.⁵ Mattheus 21:44 waarsku dat die steen op die man sal val en hom sal vermorself. Lenski (1961:34) voer aan: "The fact that Christ should become so deadly is God's voluntas consequens, God's purpose consequent to unbelief, and not his voluntas antecedens, his will considered as antecedent to any effect produced in man." Ten spyte van twyfel en 'n voorbeskikkingsbotoon eindig Romeine 9 op 'n positiewe noot:

... en elkeen wat in Hom glo,
sal nie beskaam word nie.

2.7 Hulle weier om Christus aan te neem (Rom 10:16-21)

Ondanks die oënskynlike hopeloosheid van die situasie is Paulus nie sonder hoop nie. Sy gebed tot God vir die ongelowige Israel is innig en ernstig (Rom 10:1). Hulle was ywerig, maar sonder kennis, net soos Paulus self eenmaal was (Hag 8:1vv). Hulle was onkundig omtrent die geregtigheid van God en het hul eie geregtigheid probeer oprig. Dit was nie net onkunde nie, maar ook ongehoorsaamheid (Rom, 10:16-21). Hulle het geweier om Christus, die telos of vervulling aan te neem; tog kon ware geregtigheid slegs deur hom bereik word. Of nog beter: die wet en die evangelie is in die Woord saamgebind (Rom 1:9-11). Grieke kon net soos Jode gered word deur die naam van Here aan te roep (Js

⁵ Die naamwoord Petra kan as rotsman vertaal word, en het nie noodwendig die betekenis van petros (rots) nie. Vergelyk Mattheus 16:18 waar albei woorde gebruik word en 'n mens 'n duidelike betekenisverskil kry.

28:16, Joël 2:32). Paulus se gebruik van die titel kuriou vir Joël se benoeming Yahweh is betekenisvol.

Lenski (1961:659) skryf: "Paul retains the anarthrous kuriou which is used in the LXX of Joel as a designation for Yahweh, so Paul identifies Christ and Yahweh because they are one in essence and being. Christ being the Son of God -- Yahweh's great self revelation."

2.8 Argumente om hul posisie te regverdig (Rom 10:14-21)

Die Jode kon sekere argumente aanvoer om hul posisie te regverdig. Hoe kon hulle Christus aanroep as hulle nie in hom geglo het nie? In Romeine 10:14-21 verwerp Paulus hul argumente (wat eintlik net verskonings is) een na die ander. Robinson noem die tegniek wat Paulus hier gebruik die "diatribe technique" (1979:124) 'n soort vinnige vraag-en-antwoord-metode:

Vraag: En hoe kan hulle in Hom glo van wie hulle nie gehoor het nie? (Rom 10:14)

Antwoord: Dit is verkondig soos Jesaja voorspel het (Rom 10:16)

Vraag: Maar hulle was nie almal gehoorsaam aan die evangelie nie (Rom 10:16).

Antwoord: Dit bewys nie dat dit nie verkondig is nie. Jesaja het ook gesê: "Here, wie het ons prediking geglo?" (Rom 1:16-17).

Vraag: Maar miskien het die Jode nie gehoor nie? (Rom 10:18).

Antwoord: Onmoontlik. Die evangelie is oral verkondig.

Vraag: Maar miskien het Israel dit nie verstaan nie? (Rom 10:19).

Antwoord: Dit is onmoontlik. Die heidene, 'n volk sonder enige ware kennis, het verstaan. Eintlik was die Jode 'n ongehoorsame en teësprekende volk (Rom 10:19-21).

2.9 Het God sy volk verstoot? (Rom 11:1)

Die kernvraag in hierdie hele gedeelte van Romeine (Hoofstuk 9-11) moet nou weer gevra word. "Het God miskien sy volk verstoot? (Rom 11:1). Paulus beredeneer die saak in die Jode se guns. Die argument beslaan drie afdelings:

(i) Israel het nie heeltemal gefaal nie (Rom 11:1-10)

(ii) Dit is nie finaal nie (Rom 11:11-24)

Daar sal aangetoon word dat dit uiteindelik die middel sal wees wat die redding van sowel die hele Israel as die wêreld sal teweegbring (Rom 11:25-36).

"Ek vra dan: Het God miskien sy volk verstoot? Nee, stellig nie!"
(Rm 1:11.)

Paulus het nadruklik negatief geantwoord op die vraag hierbo. Hy gaan voort:

Want ek is ook 'n Israeliet uit die nageslag van Abraham, van die stam van Benjamin.

Murray (1965:66) skryf: "The apostle appeals to his own identity as an Israelite, of the seed of Abraham and the tribe of Benjamin ... since he is of Israel, his acceptance by God affords proof that God had not completely abandoned Israel." Die oproep op sy eie verlossing is geweldig betekenisvol in die lig van sy voormalige onversetlike teenstand teen die evangelie (vergelyk Gal 1:13, 143; Tim 1:13-15). Die genade wat hy ontvang het, bewys dat God se goedertierenheid nie van Israel weggeneem is nie. Hy is deel van die volk oor wie hy besorg is. Die "oorblyfsel" (Rom 11:5) gee hom hoop. Die feit dat hulle bestaan, is lewende getuienis dat God Israel nie verstoot het nie. Volgens O'Neill (1975:62) kan Paulus se posisie vergelyk word met die van Elia: Die profeet het gedink dat hy die laaste getroue Israeliet was en dat hy op die punt was om te sterf. God verseker hom dat daar hoop is - 7000 man sou nie voor Baal die knie buig nie (1Kon 19:10,14,18). Op dieselfde wyse was daar hoop vir Paulus

se saak. Die eerste bekeerlinge tot die Christendom was Jode. God se plan het uiteindelik nie skipbreuk gely nie. Die Jode was wel 'n verdeelde volk. Die blindheid waarvan Jesaja hulle beskuldig het, het steeds voortgeduur. Wilson beweer dat die blindheid van die Jode 'n strafbeproeving was (1969:187).

Paulus haal Psalm 69:22, 23 aan om aan ongelowige Jode tuis te bring watter vreeslike vergelding hulle te wagte kan wees. Hierdie straf is vreesaanjaend, maar niks erger as die wat in Mat 21:41, 22-27, 24-51 beskryf word nie. Maar selfs die verharding van Paulus se tydgenote is met genade bejeën. God is daardeur gelei om heidene te seën (Rom 11:11). Dit sou die Jode miskien jaloers maak en aanleiding gee tot berou. Israel se val was egter nie finaal nie, want die behoud van 'n paar uitverkorenes was die kiem van hul toekomstige redding. En as Israel se val die rykdom van die wêreld is en hulle tekort die rykdom van die heidene, hoeveel te meer sal hulle volheid dit nie wees nie! (Rom 11:12). Murray (1966:81-82) skryf: "This restoration of Israel will have a marked beneficial effect, described as 'life from the dead'. Whatever this result may be it must denote a blessing far surpassing in its proportions, anything that previously obtained in the unfolding of God's counsel. In this respect it will correspond to the effect accruing from the fullness of Israel." Dit sou die omvang van die lewendmaking van die hele wêreld vanaf die bekering van Israel in sy geheel en hul verwelkoming in die guns en Koninkryk van God bepaal. Intussen hoop Paulus dat die oorblyfsel 'n bron van seën vir die hele Israel sal bly, net soos die suurdeegkoek wat as offergawe aan die Here gegee is, sou verseker dat die res van die deeg geseën sou word (Num 15:18-21). Of, soos heilige takke uit heilige boomwortels spruit, kan 'n minderheid gelowige Jode die seën van God op talle Jode bring. Lenski (1961:703) opper egter 'n waarskuwing: "Paul does not write 'the whole lump ...' or 'all the branches', the lump of dough is not the whole Jewish nation." Hierdie gedagte kom nie ooreen met wat vroeër gesê is nie. Die uiterlike oproep was nietemin 'n goeie rede vir die hoop op 'n innerlike reaksie.

2.10 Die saligheid is uit die Jode (Rom 11:13-24)

Die Jode was die kanaal waardeur die goeie na die heidene gekom het; dit kan vergelyk word met die inenting van 'n wilde olyfboom. Die

heidene het deel gekry aan die wortel en die vettigheid van die olyfboom. Hulle het niks bygedra nie en alles ontvang, " ... want die saligheid is uit die Jode" (Joh 4:22). Hulle het toegetree tot geestelike deelname aan die seëninge van die verbond van Abraham, hoewel hulle vervreemd van die burgerskap van Israel en vreemdelinge ten aansien van die verbonde van die belofte was (Ef 2:1). Die heidene het nou 'n ereplek ingeneem, maar hulle is gemaak om nie hoogmoedig te wees nie. Hulle het slegs hierdie bevoorregte posisie geniet omdat Israel gestruik het (Rom 11:19,20). Die gestrengheid van God geld ook vir hulle en hulle moet daarop let. As God nie die natuurlike takke gespaar het nie, sal hy ook nie die ingeënte takke spaar nie (Rom 11:22). Want as die tak wat afgekap is van die wilde olyfboom op die mak olyfboom ingeënt kan word, hoeveel te meer kan die natuurlike takke op hul eie olyfboom ingeënt word? (Rom 11:24). Hieroor skryf John Murray (1965:90): "The doctrine involved in this argument (verse 24) is ... that the provisions of God's redemptive grace for Jew and Gentile have their base in the covenant of the Fathers of Israel ... the patriarchal root is never uprooted to give place to another planting and thus it continues to impart its virtue and to impress its character upon the whole organism of redemptive history." Dit sou vir God "makliker" wees om Israel as heidene te ent.

2.11 Van argument na openbaring (Rom 11:25-36)

In hierdie stadium van sy brief (Rom 11:25-36) beweeg Paulus van beredenering na visioen na openbaring (mysterion). God se toekomsplan word slegs aan gelowiges bekend gemaak. "Die hele Israel"⁶ sal gered word, maar dit sal nie plaasvind voordat die volheid van die heidene ingegaan het nie (Rom 11:25). Wanneer die meerderheid uitverkore heidene die Koninkryk van God binnegaan, sal Israel se ongelowigheid ten einde loop. Hoe dit sal gebeur, word nie geopenbaar nie. Charles Hodge (1955:443) skryf: "Prophecy is not proleptic history. It is not designed to give us the knowledge of the future which history gives us of the past. Great events are foretold, but the mode of their occurrence, their details

⁶ Calvyn het 'die hele Israel' as die kerk beskou wat Israel en die nie-Jode saam insluit. (Kyk Calvyn, J., 1961:443.)

and their consequences can only be learned by the event." Paulus haal Jesaja 59:20 en Jeremia 31:33 aan om te bewys dat dit wat hy verkondig, nie nuut is nie (Rom 11:26, 27). Deur hul tydelike ongeloof is die Jode nou vyande van die evangelie, maar hierdie vervreemding is die middel waardeur die heidene tot volheid kom. Die huidige vyandigheid kan nie weerspreek dat hulle inderdaad deur God uitverkies is nie - belofte is aan die vaders gedoen en hulle sal nagekom word (Rom 11:29). Maar ingeval te veel blaam op die Jode geplaas word, wys Paulus daarop dat almal gesondig het, sowel Jode as heidene (Rom 11:32). William Shedd (1967:353) skryf: "Sin is not confined to either race, nor is salvation."

2.12 Die lofsang (Rom 11:33-36)

Die ekstاتiese lofprysing waarmee Paulus hierdie deel van sy brief aan die Romeine afsluit (Hoofstuk 9-12), is in skerp teenstelling met die gebroke inleiding (Rom 9:1). Paulus beweeg emosioneel van 'n toestand van intense droefheid, pyn en vrees dat Israel verlore sal gaan na ekstاتiese vreugde en aanbidding van die God wat soveel Jode en soveel heidene red.

Die diepte van die rykdom en wysheid en kennis van God, sy voortreflikheid wat sy skepsels aanspoor om hom te aanbid, vervul Paulus met ontsag. O'Neill (1975:83) vestig die aandag op die vorm van die lofsang. Volgens hom is dit ontleen aan die Hellenistiese Judaïsme. Hy trek 'n parallel tussen hierdie lofsang en die lofsang in 2 Barug 15:8,9. Hoe dit ook al sy, die vorm help Paulus om sy bewustheid van die mag van God uit te druk. Die las wat die dreigende val van Israel op sy skouers geplaas het, is gelig. Sy hoop en vertrou word hernu totdat hy God uiteindelik in aanbidding verheerlik. Karl Schelke (1964:188) skryf: "The questioning and brain racking of the apostle reaches its conclusion. But he does not stop because all questions were sensibly solved or because provable or proven answers were found. Rather Paul submits to the decree of God in acknowledgement, adoration and praise for he knows and believes that he is the Righteous and the Good."

2.13 Die Joodse probleem is steeds vir die kerk 'n probleem

Na tweeduisend jaar van die Christendom bestaan die Jode en die kerk van Jesus steeds afsonderlik van mekaar. Albei noem hulself die volk van God, albei beroep hulself op God se profetiese belofte. Indien die kerk Romeine 9-11 ernstig sou opneem, moet dit meer vrylik en regstreeks as voorheen erken dat die uitverkiesing van die Jode 'n unieke en blywende waardigheid aan hulle verleen (Matt. 21:33ff; Luk 13:16; 19:9; Joh 8:37). Terselfdertyd moet die kerk aan Israel verkondig dat sy eie lidmate ook deur God uitverkies is. Hul uitverkiesing het lank voor die Sinai-verbond begin (Ef 1:4, 5), 'n ewige verordening wat God in die tyd in Jesus Christus geopenbaar het. Die uitverkiesing in Christus volg nie op die uitverkiesing van Israel nie; dit gaan dit vooraf. Die kerk moet met leedwese sê dat, hoewel die Jode deur God uitverkies is, hulle nie hul uitverkiesingsbelofte verwesenlik het nie. Hulle dra steeds die benaming Israel, maar die teken van die ware Israel - onvoorwaardelike geloof - ontbreek. Die kerk moet nie huiwer om aan te voer dat die weg na saligheid deur Jesus Christus is nie. Die een waarheid wat die kerk egter nooit uit die oog moet verloor nie, is dat die oproep om geloof deur die Evangelie die Jode eerste stel nie. Dit kan nie verander word nie solank die kerk slegs uit nie-Jode bestaan, moet dit as onvolledig beskou moet word (Rom 11:16ff; Ef 2:11ff). Karl Heinrich Rengstorf (1954:3) skryf: "The Church of God in Jesus Christ in its origin as well as in its nature, in its own eyes and in the eyes of the world, is the Church of both Jews and Gentiles. It ceases to be the People of God when it forgets or denies this."

Die kerk kan nie teen die Jode diskrimineer deur die evangelie van hulle te weerhou nie, maar dit kan ook nie die Jode aanspreek as nie-Christene met geen ware godsdiens nie. Die kerk moet meer bewus raak van die gemeenskaplike lot wat dit met die Jode deel en alles in sy vermoë doen om die kommunikasiekanale tussen hulle oop te hou.

Die sterk belangstelling wat Jode in Jesus van Nasaret toon, is 'n be-
moedigende aspek wat deur navorsing oor die "Joodse probleem" op die
voorggrond gebring is. Die Jode leef in 'n land wat vol herinneringe aan
Jesus is. Hul houding jeens hom is blykbaar aan die verander. Robert
Smith (1961:198) skryf: "They have discovered that he is truly Jewish.
This has been the most important result of recent scholarship so far as
the Jews are concerned. His own people have claimed him, and Israel

is now face to face with a Christ who is no foreign invention, but a man of the people." Martin Buber (1969:49) skryf in soortgelyke trant: "From boyhood I have thought of Jesus as an elder brother. That Christianity has regarded, and still regards him as God and Redeemer has always been a matter of the utmost importance to me, something which for his sake and mine I must try to comprehend." Shalom Ben-Chorin (1970-147) sê: "Even if Jesus of Nazareth is not all that you hold him to be, he is nonetheless for me too, for me as a Jew, a central figure whom I cannot exclude from my Jewish life."

Nie so lank gelede nie het Marcus Barth (1969:49) geskryf: "It looked at times as if the Christian's hostility towards all Jews was not only a cultural phenomenon of the growing church, but an essential feature of the faith." Die Jode is die sondebokke gemaak vir die dood van Christus, terwyl dit eintlik verantwoordelik was. Ek glo egter dat 'n nuwe tydperk van beter verhoudinge tussen Christene en Jode aangebreek het. Die kerk ontwikkel langamerhand 'n dieper bewustheid dat die Vader van Christus, die stigter van die kerk, die God van Israel is. Soos Israel is die kerk 'n swerwende volk wat voortdurend in die wildernis wandel en uit slawerny verlos word, altyd in die hoop dat die beloofde land bereik sal word.

Waarom, kan ons nou na 2000 jaar van Christelikheid vra, of die "Joodse vraagstuk" nie wesenlik verander het sedert Paulus se tyd nie. Hans Küng (1982:148) beantwoord die vraag met nog 'n vraag: "Does the Church by its whole life witness to the reality of Redemption? Jews do not think so. For them the claims made by the Church are unconvincing." Die werklikheid van die verlossing wat in die Nuwe Testament verklaar word, lyk vir hulle, veral in die lig van die Ou Testament, na 'n illusie. Volgens Küng is die verlore toestand van die wêreld en van die kerk die ware rede waarom Jode weier om te aanvaar dat die verlosser gekom het. Die gedagte is ontnugterend en kan as vertrekpunt vir die opstel van 'n agenda deur die kerk gebruik word.

BIBLIOGRAFIE

BARTH, Marcus. 1969. Israel and the church: contribution to a dialogue vital for peace. New York : John Knox Press.

BEN-CHORIN, Schalom. 1964. Judische Fragen um Jesus Christus. Juden-Christen-Deutsche 3:16.

BUBER, Martin. 1961. Two Types of Faith. London : Search Press.

CALVIN, John. 1961. Commentary on the Epistle of Paul to the Romans. (David W. Torrance & Thomas F. Torrance, eds) (Translated by R. McKenzie.) Grand Rapids : Eerdmans.

HEDENQUIST, Göte. 1954. The Church and the Jewish People. London : Edinburgh.

HODGE, Charles. 1955. Commentary on the Epistle to the Romans. Grand Rapids : Eerdmans.

KÜNG, Hans. 1982. The Church. London : Search Press.

LENSKI. 1961. The Interpretation of St Paul's Letter to the Romans. Minneapolis : Augsburg Publishing House.

MOULE, H.C. 1953. The Epistle of Paul to the Romans. Cambridge : Cambridge University Press.

MURRAY, John. 1980. The Epistle to the Romans. Grand Rapids : Eerdmans.

O'NEILL, J.C. 1975. Paul's Letter to the Romans. London : Penguin Books.

PINK, Arthur. 1958. The Sovereignty of God, London : Baker Press.

ROBINSON, John. 1979. Wrestling with Romans. London : SCM Press.

SCHELKLE, Karl. Hermann. 1964. The Epistle to the Romans. (Translated by John A. Kleist.) New York : Herder and Herder.

SHEDD, William. 1967. A Critical and Doctrinal Commentary on the Epistle of St Paul to the Romans. Grand Rapids : Zondervan Publishing House.

SMITH, Robert, 1961. The Christian Message to Israel. (In The Church and the Jewish People.) London : Penguin. WILSON, Geoffrey. 1969. Romans, a Digest of Reformed Comment. London : The Banner of Truth Trust.